

«Бекітемін»
Мектеп директоры:
Ж.Ж. Мирамова
2025 жыл

«№32 жалпы білім беретін мектеп» КММ

Жасанды интеллектті қолданудың этикалық ереже

1. Жалпы ережелер

1.1. Осы ереженің мақсаты — мектепте жасанды интеллект (ЖИ) технологияларын пайдалану кезінде адамгершілік, құқықтық және педагогикалық қағидаларды сақтау.

1.2. Ереже мектептің барлық қатысушыларына (білім алушыларға, педагогтерге, әкімшілік пен ата-аналарға) қолданылады.

1.3. ЖИ — білім беру процесін жетілдірудің көмекші құралы болып табылады және педагогтің немесе білім алушының рөлін алмастырмайды.

2. Негізгі қағидалар

2.1. Адамның қадір-қасиеті мен құқықтарын құрметтеу

- ЖИ ешбір жағдайда адамның жеке өміріне, ар-намысына немесе еркіндігіне зиян келтірмеуі тиіс.
- Білім алушылар мен педагогтер туралы жеке мәліметтер рұқсатсыз жиналмайды және таратылмайды.
- ЖИ білім алушыларды жазалау немесе бақылау құралына айналмауы тиіс.

2.2. Әділдік пен теңдік

- ЖИ жүйелері барлық білім алушыларға тең мүмкіндік ұсынуға бағытталуы тиіс.
- Алгоритмдер мен контент жынысына, ұлтына, дініне, әлеуметтік жағдайына қарай кемсітпеуі қажет.
- Оқытуда қолданылатын ЖИ үлгілерін әртүрлі мәдени және тілдік контекстерде бейімдеу маңызды.

2.3. Құпиялылық пен деректер қауіпсіздігі

- Білім алушылардың жеке деректері (аты-жөні, оқу үлгерімі, фотосуреттері, т.б.) тек оқу мақсатында және қауіпсіз сақталуы тиіс.
- ЖИ құралдарын қолданғанда деректер қауіпсіздігі жөніндегі ұлттық және халықаралық талаптар орындалуы керек.
- Мектеп әкімшілігі деректерді сақтау және пайдалану саясатын анық және ашық түрде бекітуі керек.

2.4. Ашықтық пен түсініктілік

- Пайдаланылатын ЖИ жүйелерінің жұмысы, мақсаты және деректерді қолдану тәсілі туралы ашық ақпарат берілуі қажет.
- Педагогтер мен білім алушылар ЖИ ұсынған нәтижелердің толық шындық емес, көмекші сипатта екенін білуі керек.
- Қолданылатын ЖИ құралдары туралы ақпарат ашық жариялануы қажет.

2.5. Адам мен машинаның серіктестігі

- ЖИ педагогтің жұмысын жеңілдетеді, бірақ педагогикалық шешім әрқашан адам тарапынан қабылданады.
- Білім алушылар ЖИ-ды ойлау, іздену және шығармашылық қабілеттерін дамыту құралы ретінде қолдануы тиіс.

2.6. Мәдени және ұлттық құндылықтарды сақтау

- ЖИ құралдары қазақстандық мәдениетке, тілге және ұлттық құндылықтарға сай бейімделуі қажет.
- Контент білім алушылардың рухани-адамгершілік тәрбиесіне қайшы келмеуі тиіс.

2.7. Үздіксіз даму және жауапкершілік

- Мектеп әкімшілігі мен педагогтер ЖИ құралдарын қолдану тәжірибесін үнемі талдап, жетілдіріп отырады.
- Білім алушыларға цифрлық және этикалық сауаттылық бойынша сабақтар ұйымдастырылады.
- Әр қатысушы ЖИ қолданудағы өз әрекеті үшін жеке жауапты болады.

3. Қорытынды ережелер

3.1. Осы ереже мектептің ішкі тәртібінің ажырамас бөлігі болып табылады.

3.2. Ережені сақтау – әрбір педагог мен білім алушының моральдық және азаматтық борышы.

3.3. Ереже білім беру саласындағы заңнамалық және технологиялық өзгерістерге сәйкес жүйелі түрде жаңартылып отырады.

«Бекітемін»

Мектеп директоры:

Ж.Ж. Мироамова

2025 жыл

«№32 ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕП» КММ ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТІНІ ҚОЛДАНУДЫҢ ЕРЕЖЕСІ

I. Жалпы ереже

1. Бұл ереже Ыбырай Алтынсарин академиясының әдістемелік ұсыныстарына сүйене отырып, мектепте ЖИ технологияларын этикалық, сараптамалық, заңды, педагогикалық тұрғыдан дұрыс қолдану тәртібін реттейді.
2. ЖИ — мұғалім мен оқушыға көмекші құрал, бірақ педагогтің кәсіби шешімін алмастыратын басты фактор емес, педагог — соңғы шешім иесі.
3. ЖИ-ны қолдану мектептің жалпы білім беру саясатымен, академиялық адалдық қағидаларымен, дербес деректерді қорғау талаптарымен үйлесімде болуы тиіс.

II. Қолдану мақсаттары мен бағыттары

1. Оқу-тәрбие үдерісінде

- ЖИ құралдарын жана тақырыпты түсіндіру, қосымша мысалдар беру, қосымша жаттығулар құрастыруда қолдану.
- Сараланған оқыту негізінде әр оқушыға жеке тапсырмалар мен қолдау көрсету.
- Функционалдық сауаттылық пен цифрлық құзыреттер (сыни ойлау, ақпараттық гигиена, цифрлық құралдарды саналы пайдалану) дамыту.
- Оқушылардың ЖИ өнімдеріне мәтіндік, логикалық талдау жасау дағдыларын дамыту.

2. Бағалау және бақылау

- Формативті бағалауда (орта мерзімді, аралық бақылауда) — ЖИ құралдарымен дайындалған тапсырмаларды қолдануға рұқсат, бірақ педагогтің тексерісінен өткізу міндетті.
- Жиынтық бағалау, емтихан, бақылау жұмыстарында ЖИ қолдануға тыйым салынады, немесе арнайы рұқсат берілген жағдайда
- ЖИ-мен жасалған өзгерістер, түзетулер айқын көрсетілуі тиіс (маңайында “ЖИ қолдауымен түзетілді” деген белгі болуы тиіс).
- Егер академиялық адалдыққа күмән туындаса — ауызша қорғау, салыстырмалы талдау, ЖИ-сыз қосымша тапсырма талап етіледі.

3. Әкімшілік және әдістемелік қолдану

- Мектеп әкімшілігі құжаттарды автоматтандыруда, ішкі деректерді талдау, жоспарлау, статистика жинауда ЖИ-ны қолдануы мүмкін — бірақ жеке тұлғалардың деректерін қорғау шегінен аспауы тиіс.
- Педагогикалық кеңестер мен әдістемелік бірлестіктерде ЖИ қолдану тәжірибелерін талқылау, әдістемелік қолдау көрсету.
- Мұғалімдердің ЖИ қолдану бойынша біліктілігін арттыру курстары мен тренингтер өткізу.

III. ЖИ қолдануға рұқсат етілетін жағдайлар

1. Оқушылар үшін:

- Үй тапсырмасын орындау кезінде көмекші құрал ретінде (бірақ толығымен ЖИ-дің жауабын көшіріп алу — тыйым салынады).
- Шығармашылық жұмыстарды жетілдіруде (эссе, жоба, баяндама идеяларын талдау, құрылымдау).
- Бағдарламалау, тіл үйрену, логикалық есептерді шешу кезінде қосымша жаттықтыру құралы ретінде.
- Ақпаратты іздеу мен түсіндіру барысында.

2. Мұғалімдер үшін:

- Сабақ жоспарларын, тест сұрақтарын, бағалау критерийлерін дайындауда көмекші құрал ретінде.
- Оқушылардың үлгерімін талдауда, жеке оқыту траекториясын құруда.
- Көрнекілік материалдар (инфографика, презентация, сурет, видео) жасау мақсатында.
- Әдістемелік материалдар мен оқу құралдарын жетілдіруде.

3. Мектеп әкімшілігі үшін:

- Құжат айналымын автоматтандыру.
- Ішкі есептер мен талдаулар жүргізу.
- Білім сапасын мониторингілеу және мәліметтерді өңдеу.

IV. Тыйым салынған әрекеттер

1. ЖИ арқылы дайын жұмыстарды (эссе, реферат, жоба т.б.) өз еңбегі ретінде ұсыну.

2. ЖИ құралдарын емтихан, тест немесе бақылау жұмыстары кезінде пайдалану.
3. Басқалардың жеке мәліметтерін, фотосын немесе дауысын ЖИ жүйесіне жүктеу.
4. ЖИ көмегімен жалған ақпарат, әдепсіз немесе зорлық-зомбылықты насихаттайтын мазмұн жасау.
5. Авторлық құқықты бұзатын, плагиатқа әкелетін материалдарды қолдану.
6. ЖИ жүйелерін мектеп серверлеріне немесе ақпараттық жүйелерге заңсыз қосу.

IV. Этикалық және сапа талаптары

1. Ашықтық:
  - ЖИ-ның қай жерде, қалай қолданылғаны оқушылар мен мүдделі тараптарға хабарланады.
  - ЖИ-мен түзетілген немесе бейімделген материалдарда сәйкес белгі (мысалы, «ЖИ қолдауы қолданылды») көрсетіледі.
2. Құпиялық және жеке деректерді қорғау:
  - Оқушылардың жеке деректері, дербес мәліметтері ашық сервистерге орналастырылмайды.
  - ЖИ-ны қолданғанда деректердің сақталу, шифрлау және қолжетімсіздік қаупі ескеріледі.
3. Дәлдік және фактілерді тексеру:
  - ЖИ-берген ақпаратты педагог өзі тексеріп, дереккөзді қоса көрсету міндетті.
  - Егер ЖИ қатесі анықталса, педагог жауапты және түзетуді енгізуі тиіс.
4. Әділдік және теңдік:
  - ЖИ-мен жасалған материалдар кемсітушілік, стереотиптерді күшейтпеуі тиіс.
  - Барлық оқушылар үшін тең мүмкіндік жасалуы тиіс – біріне ғана артықшылық болмай.
5. Жауапкершілік:
  - Педагог — ЖИ нәтижесінің сапасына жауапты, оны қабылдаусыз немесе толық сеніммен қолдануға болмайды.
  - Оқушы ЖИ көмегін пайдалана отырып алынған нәтижесі үшін жауапкершілікті өзі мойындайды.

6. Психологиялық әл-ауқат:

- ЖИ-ны қолдану оқушының ынта-жігеріне, өзін-өзі бағалауына теріс әсер етпеуі тиіс.
- Талап тым жоғары болса немесе оқушыға жүктеме ауыр болса, ЖИ қолдануын шектеу қарастырылуы тиіс.

V. Қолдану тәртібі мен бақылау

1. **Басшылық:**

- Мектеп басшылығы ЖИ бойынша ішкі саясатты бекітіп, педагогикалық ұжымға таныстырады.
- Әр пән мұғалімі ЖИ қолдану мүмкіндігін оқу жоспарына сәйкестендіруі тиіс.
- ЖИ қолдануды бақылау, бағалау, сапа мониторингі жүргізіледі.

2. **Тренингтер мен кәсіби қолдау:**

- Мұғалімдерге ЖИ құралдарын қолдану бойынша оқыту курстары, семинарлар ұйымдастырылады.
- Әдістемелік бірлестіктерде тәжірибе алмасу, тиімді құралдарды талдау жұмыстары жүргізіледі.

3. **Жауапкершілік:**

- ЖИ қолдану ережесін бұзған жағдайда мектептің тәртіптік шаралары қолданылады (ескерту, түсіндіру, педагогикалық кеңес қарауы).
- Жиі және ауыр бұзушылықтар жағдайында әкімшілік деңгейде шаралар қабылданады.

4. **Жаңарту және қайта қарау:**

- Бұл ереже жыл сайын немесе ЖИ технологияларының даму деңгейіне қарай қайта қаралып, толықтырылады.
- Қажет болған жағдайда қосымша түзетулер енгізу үшін оқыту-әдістемелік кеңес, педагогикалық кеңес қарастырылады.

VI. Қосымша мәселелер мен ерекше жағдайлар

1. Интеграция мәселесі:
  - ЖИ құралдарын мектептің білім беру платформаларына, LMS жүйелеріне, электрондық оқыту ресурстарына үйлестіру.
  - ЖИ бағдарламаларын мектептік желіге жалғастыруда қауіпсіздік, лицензия, техникалық үйлесімділік мәселелері ескерілуі керек.
2. Құқықтық және лицензиялық талаптар:
  - Қолданылатын ЖИ жүйелерінің лицензиясы мен пайдалану шарттары (пайдаланушы келісімшарттары) міндетті түрде тексеріледі.
  - Авторлық құқықтарды сақтау — ЖИ-генерацияланған мазмұн да лицензиялануы мүмкін, сондықтан тиісті лицензияларды сақтау қажет.
3. Инклюзия және тең қолдану:
  - Қосымша білім беру қажеттілігі бар оқушылар үшін ЖИ-ны бейімдеу (жеке талаптарға сай конфигурациялау).
  - Барлық оқушыларға бірдей мүмкіндік беру (бағдарлама, жабдықтар, интернетке қосылу) жағдайларын қарастыру.
4. Тіл мәселесі:
  - ЖИ жүйелерінің қазақша, орысша, ағылшынша тілді қолдауының шектеулері болуы мүмкін — осы шектеулерді ескере отырып қолдану.
  - Қажет болса, екі немесе үш тілде жұмыс істейтін жүйелер таңдау.
5. Жүйелік тәуелділік қаупі (vendor lock-in):
  - Бір ғана платформаға тәуелді болмауға тырысу — балама жүйелерді қарастыру.
  - ЖИ жүйесінен шығу, деректерді көшіру мүмкіндігі сақталуы керек.
6. Техникалық мәселелер:
  - ЖИ жүйесінің серверлері, желі инфрақұрылымы, жабдықтардың сенімділігі мен техникалық қызметі қарастырылуы тиіс.
  - Жүйелерде ақау болғанда резервтік жоспар болуы қажет (ЖИ-сыз әдістерге өту).
7. Қауіпті контент пен жалған ақпарат:
  - ЖИ жасайтын мазмұн кейде қате, жалған немесе зиянды болуы мүмкін, сондықтан педагогтар «контент сүзгілері», сенімді фактчек құралдары мен дереккөздермен жұмыс жүргізуі тиіс.

VII. Қорытынды ережелер

1. Бұл ереже жыл сайын жаңартылып, жаңа ЖИ технологияларының даму деңгейіне сәйкес жетілдіріледі.

2. ЖИ-ді дұрыс пайдалану — ХХІ ғасырдың басты құзыреттерінің бірі, сондықтан әр оқушы мен мұғалім оны саналы, жауапты, шығармашылықпен қолдануға міндетті.